

בנין יעקב

פרשת בא

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעודד הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספירים

תוכן הענינים

פרשת בא

גודל מעלת מידת הזריזות.....ג

עבודת השי"ת אף בדברים הגשמיים.....ט

טבת תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - תשרי • חנוכה • שובבי"ם • פורים – ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר • שבועות • בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית • שמות

פרשת בא

גודל מעלת מידת הזריזות

מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה

בפרשתן (שמות יב ז) "ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חקת עולם". מכאן למדו חכמינו ז"ל לכל התורה כולה את חיוב הזריזות בכל דבר שבקדושה, וכמובא ברש"י והוא מהמדרש (לקח טוב בא יב ז): רבי יאשיה אומר אל תקרי את המצות אלא את המצוות, שאם באת מצוה לידיך עשה אותה בזריזות עד שלא תחמוץ, היינו דתנן (אבות פ"ה מ"ב) בן תימא אומר הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים.

מהו הדמיון בין מצה למצוה

אמנם כבר הקשו המפרשים דלפי זה איך יתפרש המשך הכתוב "כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים", דלכאורה מהו נתינת טעם דכיון שיצאו ממצרים לכן צריכים לעשות המצוות בזריזות, ומה הקשר ביניהם.

ותירוץ נפלא על כך מצינו בספר כתב סופר (ד"ה ושמרתם) שמבאר שהדמיון בין המצות להמצוות הוא, שכמו שהמצה צריכה שמירה מחימוץ וצריך לעסוק בעיסה תמיד, ואם ישהה בה אפילו מעט מיד מחמיץ, כמו כן שאור

שבעיסה הוא היצר הרע, בשיהוי מועט דהיינו בהעלמת עין כמעט רגע מלעמוד נגדו ולכבשו, מיד מחמץ העיסה הוא לב האדם.

ברגע אחד יכול ח"ו לאחר את המועד

ומוסיף הכתב סופר ואומר, שדבר זה צריך שמירה יתירה מאוד בכל עת, ואל יאמין האדם בעצמו, ואל יאמר לכשאפנה אשנה ואקיים את המצוה בהזדמנות אחרת, כי מי יודע אם לאחר זמן יהיה יכול לכבוש יצרו, ושמא בזמן מה אחר כך יתגבר עליו יצרו ויצא ח"ו מטהרה לטומאה. וכמו שהיה במצרים שגאלם ה' חיש מהר ביום אחד.

וידוע המדרש כי אם היו בני ישראל מתעכבים במצרים עוד זמן מה לא היתה להם עוד תקומה, כי היו משוקעים בטומאה, [וכמו שכתב האריז"ל (סידור האר"י הגש"פ) "ולא יכלו להתמהמה", שאם לא היה מוציאן בזו השעה, והיו נכנסין בשער הגנון, לא היה יוצאין משם עולמית]. וכן הוא אצל כל אדם בכל זמן, שאם ידחה את המצוות יתכן ששוב לא יהיה סיפוק בידו לעשותם עוד לאחר זמן, ויהיה בכלל "מעוות לא יוכל לתקון" (קהלת א טו).

הזרה לדורות שלא להשהות את המצוות

וזהו כוונת הכתוב "ושמרתם את המצוות" כלומר מצוה הבאה לידכם תזהרו לקיימו תיכף ומיד ולא לדחותו, 'כי בעצם היום הזה הוציא ה' לאבותיכם ממצרים', וזכור תזכור את יום צאתך מארץ מצרים שאם היה הקב"ה משהה אותנו שם עוד רגע ח"ו שוב לא היה לנו תקומה, ועל כן תשמרו את המצוות תזרחו לעשותם בזמנם בלי שיהיו ועיכוב כלל, כי שמא לא תפנה, ובעבור הזמן שוב לא תוכל לעמוד נגד יצרך הרע, ותאחר את המועד.

ומסיים הכתוב "ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חוקת עולם", שיהיה יום זה שמור אצלכם בזכרוניכם לחוקת עולם, להיות לנגד עיניכם כל הימים, שלא לעכב ולדחות עשיית שום מצוה.

ודבריהם הקדושים היא לנו גם הדרכה והוראה לדורות, שידע האדם להעריך את יקר הזמן, ויבין עד כמה חשובה וגורלית הוא רגע אחד, שלפעמים בדחיה של רגע אחד אפשר לאבד טובה הרבה.

הפסד נורא הוא למי שמאחר המצוות

עוד מצינו בזה דרשת רבותינו ז"ל (מכילתא פרשה ט): "ושמרתם את המצות" קרי ביה המצוות, כשם שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוות, שאם באה מצוה לידך אל תחמיצנה אלא עשה אותה מיד. וביאור נורא מובא (בספר אמרי פנחס) בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א: שאמר שכשם שהמצוה כשהחמיצה לא די שאין באכילתה מצוה, אלא יש בה חיוב כרת, כמו כן מצוה שהחמיצה ולא עשאה תיכף כשהזדמן לפניו, מלבד מה שהפסיד את עצם המצוה, עוד יש בה גריעותא והפסד גדול.

מיד כשנהיה ישראל לגוי הודיעו להם שגב מעלת הזריזות

עוד מבואר בספרים הק' דהיינו טעמא שמידת הזריזות נלמדת דייקא מיציאת מצרים, וכן מדוע היתה כל השתלשלות יציאת מצרים בזריזות ובחפזון כמאמר הכתוב "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים", והלוא גאולת מצרים לא באה אליהם בפתע פתאום, ובני ישראל הרי היו נכונים ליום הזה, ואם כן מה הוא ענין החפזון בסדר היציאה.

וביארנו בספה"ק על פי דרך העבודה, דהנה ביציאת מצרים היא העת אשר בחר בנו השי"ת ולקח אותנו להיות לו לעם, וכמאמר הכתוב (דברים ד לד) "לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באותות ובמופתים ובמוראים גדולים וגו' במצרים לעיניך". ועל כן דייקא בתחילת דרכם רצה הכתוב להורות לעם בני ישראל, ולהדריכם שיסוד התורה וקיום המצוות הוא דייקא בזריזות ובהתלהבות דקדושה, ועל כן הוציאים ממצרים במהירות וחפזון לרמוז על מידת הזריזות.

הזריזות מוכיחה על אהבת ה' הבווער בקרבו

והנה מבואר בספה"ק שמידת הזריזות אינה בגדר תוספת או הידור מצוה בעלמא, אלא היא מחלקי העבודה המוטלת על כל אדם, כמבואר בספר התניא (פרק כה), והיא מורה ומוכיח על עצם פנימיות המצוה, כי הזריזות מוכיח על האהבה הבווערת בקרבו, ועל חיוב יתירה לעשות רצונו קונו. וכמו שכתב בספר אורחות צדיקים (שער הזריזות): שמי שעושה מעשיו בזריזות, יש בזה הוכחה גדולה שהוא אוהב את בוראו, כעבד האוהב את אדוניו ומזרו בעצמו לעשות רצונו. עוד כתב שם: 'מידת הזריזות היא תכשיט לכל המידות והיא מתקנת כולן'. ובמסילות ישרים (פרק ז) כתב: 'כי הזריזות היא מדת שלימות גדול'. וכבר אמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ד) 'הוי רץ למצוה קלה כבחמורה'.

כל מעשי הצדיקים המה בזריזות ומהירות

מדת הזריזות יתירה מעלתה, ובמדה זו נשתבחו הצדיקים שמיהרו לעשות רצון קונם, כדאשכחן באברהם אבינו ע"ה "וישכם אברהם בבוקר" (בראשית כב, ג) וברש"י שם: 'נזדרזו למצוה'. וכן כתוב בו (שם יח, ו-ז): "וימהר אברהם האהלה אל שרה, ויאמר מהרי שלוש סאין קמה לוישי ועשי עונות. ואל הבקר רץ אברהם, ויקח בן בקר רך ומוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו". ואכן אף מצינו ששילם לו הקב"ה שכר מיוחד על שנזדרז למצוה, כדאיתא במדרש (תנחומא וירא): 'בשכר שלוש ריצות, אני ארוץ לפני בניך שלוש ריצות בשעת מתן תורה'.

ובן מצינו אצל רבקה אמנו שכל מעשיה עשתה בזריזות כדכתיב (שם כד, כ) "ותמהר ותער כדה אל השקת ותרץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו וגו' ותרץ הנערה ותגר לאמה" וכך שנו רבותינו במדרש (במדב"ר י) על הפסוק (שופטים יג, י) "ותמהר האשה ותרץ ותגר לאישה" 'מלמד שכל מעשה הצדיקים במהירות'.

בני ישראל הביאו את תרומת המשכן בזריזות ובהריצות

וכן מצינו בענין תרומת המשכן, שנזדרזו בני ישראל להרים תרומתן בחביבות ובזריזות, כמו שפירש ברבינו בחיי על הפסוק (שמות לה כ) "ויצאו כל עדת בני ישראל וגו' ויבאו". הכתוב הזה יורה זריזותם של ישראל, כי הביאו הנדבה בזריזות ובהריצות.

ואכן מאידך גיסא אצל הנשיאים מצינו שאף נענשו על שהתעצלו בתרומת המשכן, כדכתיב (שם פסוק כז) "והנשיאים הביאו את אבני השהם ואת אבני המלאים לאפוד ולחשן". ופירש רש"י דלפיכך נחסרה אות משמם והנשיאים כתיב, משום שנתעצלו במלאכת המשכן ולא התנדבו תחלה[א].

זריזות משה רבינו במלחמת מדין

וכן מצינו ענין הזריזות אצל משה רבינו ע"ה במלחמת מדין, כדאיתא במדרש (במדבר רבה כב ו) שבשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך" (במדבר לא ב), שאף על פי שנתבשר שמיתתו תלויה בדבר, עשה בשמחה ולא איחר הדבר, אלא נזדרז לקיימו כמו שנאמר "וישלח אותם משה".

(א) ומבואר בחידושי הרי"ם זיע"א (עה"ת), שאין להקב"ה חפץ בזהב וכסף, אלא כל רצונו הוא שיבער האדם בהשתוקקות לקיים מצות השם בזריזות ובהתלהבות, כן נמי אין מקום לומר שיביאו את אשר יחסר, כי אין לקב"ה שום חסרון וצורך, וכל רצונו אינו אלא בנשיאת לבם של בני ישראל בהבאת התרומה מתוך זריזות [ואילו העשייה בפועל אינה אלא בסנייעתא דשמיא]. לכן נחסר אות י' משמם, שאות זו מרמזת על שם "יהודי", כי עיקר יהדות של ישראל תלוי בזריזות והתלהבות. לעבודתו יתברך שמו.

צא הלחם בעמלק הדוחה את המצוות למחר

ושמעתי מהגה"צ ר' נטע פריינד זצ"ל, פירוש נפלא בדרך מליצה על מאמר הכתוב (שמות יז ט) "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה" וגו'. דהנה דרכו של היצר הרע לצנן את ההתלהבות שיש להאדם בקיום התורה והמצוות, וזה דרכו כל הימים לפתות את האדם שידחה כל מעשה טוב ליום מחר, ועל ידי זה מצליח ח"ו לבטלו לגמרי מהמצוות, אך עבודת האדם היא להתגבר עליו ולקיים את המצוות בזריזות ולא לדחותו לזמן מאוחר יותר כעצת היצר. וזהו שאמר הכתוב "צא הלחם בעמלק מחר" שצריך להשיב מלחמה שיערה עם 'עמלק' הוא היצר הרע המפתה לדחות כל דבר ל'מחר'. ויהי רצון שאכן נזכה לידבק במידת הזריזות, ולעשות כל מעשי המצוות בהתלהבות ובשמחה.

עבודת השי"ת אף בדברים הגשמיים

הטעם שאמר לא תוסיף ראות פני דייקא במכת בכורות

בתיב (שמות י ד) "ויקרא פרעה אל משה ויאמר לכו עבדו את ה' רק צאנכם ובקרכם יצג גם טפכם ילך עמכם. וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבד את ה' אלהינו ואנחנו לא נדע מה נעבד את ה' עד באנו שמה. ויאמר לו פרעה לך מעלי השמר לך אל תסף ראות פני כי ביום ראתך פני תמות".

הנה פשטות ביאור הכתובים תמוה מאד, מדוע זה כעס פרעה הרשע כל כך דייקא כאן לפני מכות בכורות, ועל מה יצא כעת הקצף עד כדי כך שאמר לו "לך מעלי השמר לך אל תסף ראות פני" וגו' מה שלא מצינו בן בהתראות של שאר המכות.

מדוע התעקש פרעה בכל כוחו שלא לשלח את הבהמות

ובפרט שמסדר הפסוקים הרי מוכח שפרעה כבר הסכים לשלח את הגברים, וכמו שאמר קודם מכת ארבה (שם פסוק יא) "לכו נא הגברים ועבדו את ה'", וכן אחר מכת חושך כתוב "לכו עבדו את ה'", נמצא שכל הויכוח כאן היה רק סביב נושא הבהמות, ולא התנגד רק על הבקר והצאן, וצריך ביאור מדוע אכן התרעם כל כך כאשר אמר משה "וגם מקננו ילך עמנו", ולמה התעקש בכל כוחו למנוע את הליכת הבהמות.

ובמו כן מהפסוקים שקודם מכת ארבה גם כן מוכח שענין הליכת הבהמות הוא אשר הוציא את פרעה משלותו, עד כדי כך שגירש אותם מעל פניו, כמאמר

הכתוב (שם פסוק ט) "ויאמר משה בנעריו ובזקניו נלך בבנינו ובכנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו. ומיד נאמר "ויגרש אתם מאת פני פרעה".

תכלית העבודה להעלות אף הדברים הגשמיים לעבודת השי"ת

ונראה לתרץ על פי המבואר בספה"ק [ראה בספר ליקוטי אמרים תניא פרק לה - לו שהאריך לבאר ענין זה] שתכלית עבודת השי"ת הרצויה לפני המקום, אינה בדרך של פרישות וניתוק מעניני העולם הזה, ואין הקב"ה חפץ שיתבודד האדם ויצא למדבריות ולהיות שם דבוק בהשי"ת באין מפריע, אלא אדרבא עבודה גדולה ויתירה היא, להיות דבוק בהשי"ת אף בעת שמתעסק בענינים הגשמיים, ודייקא כאשר טרוד ומסובב במילי דעלמא או אז יקשר רעיוניו לשמים, ויאמין באמונה שלימה שאף כל הדברים הגשמיים הינם בהשגחה העליונה על כל פרט ופרט, ואף בדברים הגשמיים נמצא השי"ת^[ב].

פרעה לא הסכים שיהו עובדים את השי"ת אף בדברים גשמיים

והנה פרעה הרשע - הוא המרכבה לקליפה הטמאה, אשר עיקר מלחמת הקליפה היא להמשיך את האדם לענינים גשמיים, כדי שח"ו ישכח את ה', ובמשך כל חיי האדם מנסה היצר הרע בכל כוחו להוריד את האדם לשפלות העולם הזה,

---

(ב) וראה מה שכתב בספר שם משמואל (בהעלותך תר"ע) וז"ל: והנה במדבר היו במדרגה גדולה שהיתה להם התגלות אלקות וגם מאכלם היה מאכל רוחני, ולא עסקו בשום מעשה גשמי, אך זה לא היתה תכלית הבריאה, כי הנשמה קודם ירידתה לעולם הזה אין מחסור לה בשום דבר, כי היא בנועם זיו העליון, אך תכלית הבריאה היתה שגם בעולם הזה העולם הגשמי תעבוד את השי"ת [אדורך האקן פון אלעם]. וזו היתה הכוונה שיעלו לארץ ישראל ויזרעו ויחרשו, היינו שיעסקו בדברים גשמיים ואף על פי כן יעבדו את השי"ת בתכלית עבודה.

כדי לגשמו ולנתקו ח"ו מהרוחניות, ועל כן היתה זאת לצנינים בעיניו של פרעה ענין העבודה הנשגבה של העלאת הגשמיות ולעבוד בהם את השי"ת, ולכן התעקש בכל מיני תחבולות למנוע את ישראל מדרך העבודה הלזו.

וזהו שאמר פרעה הרשע "לכו נא הגברים" דהיינו שזאת כבר הסכים שיש דרך עבודה על ידי פרישה מכל עניני העולם הזה, [כשיטת הפילוסופים שסברו שעבודת השי"ת שייך רק למי שפרוש ומנותק מצרכי הגוף הגשמי], אך שיש דרך להמליך את הקדוש ברוך הוא גם על הענינים הגשמיים לזאת לא הסכים, והאמין רק ברישא דקרא (תהלים יג ו) "המשפילי לראות בשמים" שהשי"ת כביכול משפיל עצמו ומשגיה על ענינים רוחניים בבחינת 'שמים', אבל זה שהשי"ת משגיה אף על הענינים השייכים לארציות "ובארץ", זאת לא אבה לשמוע. כי כוחות הטומאה עז חפצם וכל מגמתם הוא שבעת שעוסקים בני ישראל בענינים גשמיים יהיו מנותקים כליל מהקדושה, ולכן אמר "רק צאנכם ובקרכם יצג" כי אין שייך לעבוד את ה' על ידי בהמות מגושמות.

תכלית הבריאה להמליך את השי"ת אף על הענינים הגשמיים

אמנם לעומת זאת ענה לו משה רבינו ע"ה "וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלהינו" וגו', כי כל העולם הזה על כל פרטיו אינו אלא אמצעי שיוכל האדם לעבוד בהם את הקב"ה, ואף הדברים הגשמיים נוכל להעלותם לגבוה ולעבוד בהם עבודה רוחנית.

עוד זאת הוסיף משה רבינו ואמר "גם אתה תתן בידנו זבחים ועלת ועשינו לה' אלהינו, וגם מקננו ילך עמנו לא תשאר פרסה כי ממנו נקח לעבוד את ה' אלהינו" וגו', כלומר שאף כוחות הקליפה בעל כרחם יענו אמון על עבודתינו, ולא יצליחו למנוע בעדינו לעבוד את השי"ת כאשר עם לבבינו.

ויסוד זה הוא חיזוק גדול לכל הבא בשערי העבודה, שידע שאף בהיותו מרוד ומוקף בענינים גשמיים, גם שם נמצא השי"ת, ואדרבא זהו תפקידו בעת

הזאת לעשות נחת רוח לפניו, דייקא על ידי ההתעסקות בענינים גשמיים, וזו היא תכלית הבריאה להמליך את הקב"ה בכל מצב שהוא ואף על הענינים הגשמיים, כי כל העולם הזה אינו אלא לצורך גבוה כדי שנוכל לעבדו יתברך שמו ולהאמין שהכל בהשגחתו יתברך שמו, והשי"ת יזכינו שנוכל להשיג מדריגה נשגבה זו, ולעבוד את ה' באמת ובתמים בכל תהלוכות חיינו, ולהמליך אותו על כל פרט ופרט ממעשינו, להעלות כל הענינים הגשמיים לצורך גבוה.

